

Poboljšanje uspjeha svih učenika u uključivom obrazovanju

Konačno sažeto izvješće

EUROPEAN AGENCY
for Special Needs and Inclusive Education

POBOLJŠANJE USPJEHA SVIH UČENIKA U UKLJUČIVOM OBRAZOVANJU

Konačno sažeto izvješće

RAISING THE ACHIEVEMENT
OF ALL LEARNERS IN INCLUSIVE EDUCATION

Europska agencija za posebne potrebe i uključivo obrazovanje (Agencija) neovisna je i samoupravna organizacija. Agenciju sufinanciraju ministarstva obrazovanja njezinih država članica i Europska komisija te dobiva podršku Europskoga parlamenta.

Sufinancirano
sredstvima programa
Europske unije Erasmus+

Podrška Europske komisije za pripremu ove publikacije ne predstavlja potvrdu sadržaja koji odražava stajališta njegovih autora te se Komisija ne može smatrati odgovornom za uporabu ondje sadržanih informacija.

Stajališta koja je u ovom dokumentu iznijela neka osoba ne predstavljaju nužno službena stajališta Agencije, njezinih država članica ili Komisije.

Urednici: Verity J. Donnelly i Anthoula Kefallinou, osoblje Agencije

Izvadci iz dokumenta dopušteni su pod uvjetom da postoji jasno upućivanje na izvor. Upućivanje na ovo izvješće treba glasiti kako slijedi: Europska agencija za posebne potrebe i uključivo obrazovanje, 2017. *Poboljšanje uspjeha svih učenika u uključivom obrazovanju: Konačno sažeto izvješće.* (V.J. Donnelly i A. Kefallinou, urednici). Odense, Danska

U cilju veće pristupačnosti, ovo je izvješće dostupno na 25 jezika i može mu se pristupiti u elektroničkom formatu na mrežnoj stranici Agencije: www.european-agency.org

Ovo je prijevod izvornog teksta na engleskom. U slučaju nedoumice u vezi s točnošću informacija u prijevodu pogledajte izvorni tekst na engleskom jeziku.

ISBN: 978-87-7110-729-6 (elektronički)

© European Agency for Special Needs and Inclusive Education 2017

Tajništvo
Østre Stationsvej 33
DK-5000 Odense C Denmark
Tel.: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Ured u Bruxellesu
Rue Montoyer, 21
BE-1000 Brussels Belgium
Tel.: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

SADRŽAJ

UVOD	5
POZADINA	6
REZULTATI PROJEKTA	7
PREPORUKE	9
Preporuke za voditelje škole i učitelje	11
Preporuke za voditelje sustava i donositelje politike	12
IZLAZNI PODACI PROJEKTA	14
UPUĆIVANJA	16

UVOD

U cijeloj Europi raste svijest o visokoj cijeni neuspjeha i nepravednosti u školi u odnosu na pojedince, ali i društvo u cjelini. Poboljšanje uspjeha svih učenika ne promatra se samo kroz prizmu političke inicijative, nego i kao etički imperativ.

Nakon zahtjeva država članica, Europska agencija za posebne potrebe i uključivo obrazovanje (Agencija) provela je projekt „Poboljšanje uspjeha svih učenika u uključivom obrazovanju” (RA) (2014. – 2017.). U projektu su ispitani pristupi koji izravno ili neizravno utječu na motivaciju i sposobnost učenja mladih. Takvim će se pristupima vjerojatno poboljšati sudjelovanje i angažman, pomoći smanjiti broj osoba koje rano napuštaju školovanje i, u konačnici, poboljšati uspjeh svih učenika.

Projekt RA uključivao je učenike, učitelje, voditelje škole, istraživače i roditelje/skrbnike, kao i lokalne i nacionalne donositelje politike. Cilj mu je bio istražiti pedagoške strategije i pristupe podučavanju kojima se najbolje pruža podrška učenju i koji su učinkoviti u poboljšanju uspjeha svih učenika. Također je istraživao načine na koji voditelji škole mogu pružiti podršku:

- razvoju, provedbi i nadzoru ulaznih podataka i procesa za poboljšanje uspjeha,
- sudjelovanju učenika i roditelja/skrbnika u procesu učenja,
- „mjerenju” svih oblika uspjeha i analizi ishoda u svrhu usmjeravanja daljnjeg razvoja.

Pitanja su se razmatrala u kontekstu nacionalne i lokalne politike. U sklopu projekta ispitan je način na koji se politikom može učinkovito pružiti podrška zajednicama za učenje u svrhu organizacijskog razvoja i podržati sve dionike da zajedno rade na poboljšanju uspjeha svih učenika.

Sljedeće su zemlje sudjelovale u projektu: Austrija, Belgija (flamansko i francusko govorno područje), Cipar, Češka Republika, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Grčka, Hrvatska, Irska, Island, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Mađarska, Malta, Nizozemska, Norveška, Njemačka, Poljska, Portugal, Slovačka, Slovenija, Španjolska, Švedska, Švicarska i Ujedinjena Kraljevina (Engleska, Sjeverna Irska, Škotska i Wales).

Tri zajednice za učenje bile su u fokusu praktičnih aktivnosti projekta:

- *Istituto Tecnico Agrario Sereni* (viša srednja škola) i *Istituto Comprensivo Antonio Rosmini* (osnovna i niža srednja škola), Rim, Italija,

- skupina škola u mjestu Łajski (osnovna i niža srednja škola) u općini Wieliszew, Poljska,
- zajednica za učenje Calderglen (*Calderglen High School i Sanderson High School* – redovna i posebna škola koje dijele prostor), East Kilbride, UK (Škotska).

Svaka sudjelujuća država članica Agencije predložila je dva sudionika (istraživača i voditelja škole) koji će biti uključeni u projekt. Svaki sudionik bio je povezan s jednom zajednicom za učenje i posjetio ju je dva puta tijekom projekta. Svaka zajednica za učenje prepoznala je prioritete za rad i primila podršku preko foruma projekta na mreži. Pregledom literature prikupljeni su relevantni dokazi iz istraživanja za rad na projektu (vidjeti: www.european-agency.org/publications/reviews/raising-the-achievement-of-all-learners-in-inclusive-education-literature).

Zajednice za učenje napravile su samopregled u odnosu na projekt na početku praktične faze rada i pred kraj projekta. Više informacija o samopregledu dostupno je na adresi: www.european-agency.org/resources/publications/raising-achievement-all-learners-self-review.

Daljnji dokazi za projekt prikupljeni su iz detaljnih izvješća i primjera politike i prakse za poboljšanje uspjeha učenika mnogih zemalja sudionica. Izvješćima pojedinih zemalja, kao i konceptualnom okviru projekta, moguće je pristupiti na: www.european-agency.org/agency-projects/raising-achievement.

Metodologija projekta detaljno je opisana u Prilogu izvješća o pregledu projekta *Raising the Achievement of All Learners in Inclusive Education: Lessons from European Policy and Practice* [*Poboljšanje uspjeha svih učenika u uključivom obrazovanju: Lekcije iz europske politike i prakse*] (vidjeti: www.european-agency.org/resources/publications/raising-achievement-all-learners-project-overview).

POZADINA

Rad na projektu RA zasniva se na Konvenciji Ujedinjenih naroda (UN) o pravima djeteta (1989.) i Konvenciji UN-a o pravima osoba s invaliditetom (2006.). One predstavljaju okvir za pristup na temelju prava za sve učenike. Odbor UN-a za prava osoba s invaliditetom nudi daljnje smjernice u svojem *Općem komentaru br. 4* (2016.) o pravu na uključivo obrazovanje (vidjeti: www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRPD/Pages/GC.aspx). Ovim se konvencijama, ali i Ciljem održivog razvoja UN-a br. 4 – „osigurati uključivo i pravedno kvalitetno obrazovanje i promicati mogućnosti cjeloživotnog učenja za sve” (UN, 2015.) – pruža podrška pravima učenika s invaliditetom. Njima se osigurava da takvi učenici nisu marginalizirani ili isključeni iz redovnog obrazovanja (Europska agencija, 2015.).

Projekt RA nije bio usmjeren na samu uključenost, već na ostvarivanje vrijednih ishoda za sve učenike. Uključenost postaje temeljno načelo koje školama omogućava razvoj vještina kojima odgovaraju na razlike među učenicima. Na taj način škole povećavaju svoju sposobnost da osiguraju pravedno, visokokvalitetno obrazovanje za sve.

Projekt je također bio u skladu s načelima i prioritetima na europskoj razini. U *Zaključcima o uključivanju raznolikosti kako bi se postiglo kvalitetno obrazovanje za sve* naglašava se da: „jednakost i pravednost nisu istovjetni i da se obrazovni sustavi moraju odmaknuti od tradicionalnog univerzalnog pristupa za sve” (Vijeće Europske unije, 2017., str. 4.). Europska komisija (2017.) izjavila je da je razvijanje sposobnosti i uloge učitelja i voditelja škole presudno za jasnu stratešku viziju i vodstvo kojima se poboljšavaju iskustva i ishodi učenika – kroz politike koje su uključive i fleksibilne.

Projekt RA bavi se pitanjima koja utječu na iskustva učenika iz raznolikih pozadina koji su suočeni s različitim izazovima u obrazovanju. Projekt omogućuje sintezu informacija iz raznih sustava obrazovanja s primjerima pristupa koji se temelje na dokazima i koji omogućavaju razvoj politike i prakse u cilju uspjeha učenika.

REZULTATI PROJEKTA

Projektom RA stvorena je zajednica za učenje na razini Europe kojom su objedinjene različite perspektive. Projektom se pojedince potiče da umjesto pukog davanja informacija počnu kritički preispitivati politiku i kreativno razmišljati o razlozima za svoju vlastitu praksu. U proučavanju projektnih zajednica za učenje istaknuta je potreba da se najbolje iskoriste resursi na način da se intelektualni i društveni kapital upotrijebi za organizacijski razvoj, promjenu i rast.

Kao što je prethodno navedeno, projektom je naglašena potreba da se od kompenzacijskih mjera krene prema proaktivnijim intervencijskim i preventivnim pristupima kojima se povećava sposobnost svih škola da osiguraju visokokvalitetnu podršku svim učenicima. Projektom se podržava pogled na uključivo obrazovanje kao na „mega strategiju” za poboljšanje uspjeha svih učenika (Mitchell, 2014., str. 27.) kroz izazove kojima se razvija praksa učitelja te vodstvo i organizacija škole.

U radu projektnih zajednica za učenje ustanovljene su koristi:

- mjera koje se bave zdravljem i dobrobiti svih učenika i kojima se omogućuje podizanje svijesti učenika da se vještine i kvalitete mogu razvijati kroz odgovarajuće usredotočen

vrijedan rad i upornost,

- fleksibilnih mogućnosti za učenje kojima se osigurava kontinuitet i progresija kroz faze obrazovanja, kao i relevantnost učenja za život i rad,
- zajedničkog vodstva i unaprijeđene suradnje školskog osoblja,
- partnerstva s roditeljima, skrbnicima i obiteljima kako bi se podigao stupanj želja i sudjelovanja učenika,
- uključivanja lokalne zajednice i poslodavaca u svrhu povećanja relevantnosti nastavnog plana i programa i mogućnosti za rad.

Projektom se također ističe potreba nadzora školskog razvoja kroz „uključivi objektiv”. Fokus valja staviti na pravednost u svim školskim strukturama i procesima (primjerice, prilikom podjele učenika u skupine, podjele osoblja, pristupa nastavnom planu i programu i aktivnostima u širem smislu, akreditacije učenja i kvalifikacija, dodjele resursa). Postignuća i uspjeh učenika potrebno je analizirati kako bi se osigurale pravedne mogućnosti za postizanje ishoda koji su najvažniji za budući uspjeh.

U radu na projektu RA također se otvorilo pitanje odgovornosti i potrebe za rješavanjem sukoba između reformi koje se zasnivaju na tržištu i pravednosti, sa širim mjerenjem uspjeha od formalnih testova. Takve mjere uključuju osobni, društveni i širi uspjeh, kao i akademska postignuća. Na pitanje postavljeno na završnoj konferenciji projekta RA, učenici su dali vrlo raznolike odgovore o tome što znači uspjeh. Time se dodatno utvrđuje potreba odmicanja od uskog, standardiziranog mjerenja postignuća prema osobnijim načinima vrednovanja širih, autentičnijih ishoda.

U anketi u sklopu projekta RA pokazano je da se kroz usredotočenost na kontinuiranu podršku učiteljima i voditeljima škole može unaprijediti sposobnost škole da poboljša uspjeh svih učenika. U praktičnom radu u sklopu projekta također su istaknuti načini na koje treba izgrađivati stručno znanje i samu stručnost učitelja u svrhu ispunjenja raznolikih potreba učenika. Time će se učiteljima omogućiti razvoj inovativnijih načina organizacije učenja za sve. Takvo se znanje može uvoditi putem umrežavanja u sklopu zajednice za učenje i izvan nje (primjerice, s lokalnim sveučilištima, ostalim školama/fakultetima i lokalnim stručnjacima) u svrhu poboljšanja sposobnosti za praksu koja se temelji na dokazima u sklopu škole.

U anketi u sklopu projekta RA, samo je nekoliko zemalja istaknulo sustavnu upotrebu anketa s dionicima za potrebe osiguranja kvalitete, iako se njima može značajno doprinijeti procesima poboljšanja u školi. Tijekom projekta, voditelje škole i učitelje poticalo se na rad s drugima na cikličkom procesu samopregleda (za više informacija, vidjeti: www.european-agency.org/resources/publications/raising-achievement-all-learners-self-review).

Projektom je potvrđena ideja da je nadzor kvalitete obrazovanja neophodan za poboljšanja u školi. To dovodi do dubljeg razumijevanja struktura i procesa i njihovog učinka na ishode za sve učenike.

Konačno, rezultatima projekta istaknuta su sredstva koja izlaze iz okvira jednakosti mogućnosti u svrhu osiguranja uključenosti i napretka prema pravednosti. Zajednička karakteristika ovih sredstava jest da svi dionici, odnosno učitelji, učenici, voditelji, trebaju razvijati „način razmišljanja koji se zasniva na rastu“, tzv. *growth mindset*, u kojem vrijedan rad i upornost doprinose uspjehu.

PREPORUKE

Projekt RA nam je pokazao da su za postizanje izvrsnosti i pravednosti u visokokvalitetnim sustavima obrazovanja potrebne posebne mjere. One uključuju:

- osiguranje resursa za škole i sustave kojima će im se omogućiti što ranija intervencija u svrhu pružanja podrške učenicima koji ne postižu primjerene rezultate i onima za koje postoji rizik od napuštanja školovanja;

- ponuda inovativnih pristupa i personaliziranih putova raznolikim učenicima;
- pružanje podrške snažnom strateškom vodstvu koje pridaje veliku važnost pravednosti i poboljšanim ishodima za sve učenike.

Prethodno navedenim mjerama ukazuje se na potrebu sveobuhvatnog pregleda cijelog sustava kojim će se osigurati dosljednost različitih razina sustava i područja politike. Važno je zapamtiti da je za uspješnu praktičnu provedbu preporuka na razini škole potreban podržavajući kontekst politike na regionalnoj/nacionalnoj razini.

Aktivnostima u sklopu projekta RA osnažena je ideja da na uključivost, kao i na poboljšanje uspjeha, u školama utječu, primjerice, pedagogija, podrška za učenje, vodstvo, dobrobit i sudjelovanje učenika, nastavni plan i program, suradnja u radu, organizacija škole i sustavi podrške. Tijekom projekta istražena su ova ključna područja i dobiveni primjeri načina na koje je moguće unaprijediti politiku i praksu kako na nacionalnoj razini tako i lokalnoj razini odnosno razini škole. Projekt je također bio usredotočen na politiku i praksu u svrhu razvoja kolektivne sposobnosti svih dionika i, što je još važnije, samih učenika da budu pokretači poboljšanja u školi.

Preporuke projekta iz nastavka teksta usredotočene su na dvije glavne ciljne skupine:

- Voditelje škole i učitelje
- Voditelje sustava (na lokalnoj/regionalnoj ili nacionalnoj razini) i donositelje politike.

Nalazi projekta RA potvrđuju nalaze i preporuke iz dosadašnjeg rada Agencije koji su također istaknuti u nastavku teksta.

Preporuke za voditelje škole i učitelje

Voditelji škole imaju ključnu ulogu u svakoj obrazovnoj reformi. Svojim odlukama određuju prioritete pravednosti i izvrsnosti za sve, a to utječe na grupiranje učenika, raspoređivanje osoblja, pristup nastavnom planu i programu te mogućnostima za akreditaciju i dodjelu resursa. Iz toga slijedi da također moraju pokazati svoju predanost stalnom stručnom učenju za sve učitelje i ostale dionike.

Voditelji škole i učitelji trebaju:

- **Izgraditi snažan tim za vodstvo i podijeliti zadatke među dionicima kako bi bila ostvarena održivost i osiguran angažman.** Ključni zadatci uključuju učinkovitu upotrebu unutarnjih i vanjskih podataka/informacija kako bi se osiguralo da se novinama (u podučavanju i učenju, nastavnom planu i programu, vrednovanju i organizaciji škole) otvaraju pravedne mogućnosti za sve učenike i da su svi dionici uključeni u kontrolu i razvoj škole.
- **Razvijati školski etos kojim se podržavaju učtive interakcije među svim dionicima.** U jeziku koji se koristi za razgovor o učenicima treba se izbjegavati etiketiranje/kategorizacija. Cjelokupno osoblje treba preuzeti odgovornost za uspjeh i dobrobit svih učenika u sklopu fleksibilnih oblika organizacije. Dijalog treba biti usredotočen na „namjerno planiranje uspjeha svih učenika” (EENET, 2017.) kako bi se osigurale personalizirane mogućnosti za napredak. Također treba sadržavati slušanje glasa učenika i posljedično povećanje njihovog sudjelovanja i angažmana.
- **Osigurati podučavanje i učenje koje se temelji na dokazima.** Škole trebaju biti u aktivnoj interakciji s istraživačkim sektorom radi pružanja podrške inovativnim pristupima koji omogućuju napredak svih učenika. Potrebno je razvijati sustave/partnerstva putem kojih će biti osiguran pristup trenutačnim dokazima iz istraživanja. Škole također trebaju pružati podršku istraživačkoj aktivnosti koja se temelji na školi, uz odgovarajuće vrijeme izdvojeno za ovaj oblik suradivačkog stručnog učenja i razvoja.

Aktivnostima u sklopu projekta RA dodatno su osnažene preporuke iz prijašnjih projekata Agencije kojima se voditelje škole i učitelje ohrabruje da:

- **Osiguraju fleksibilan nastavni plan i program koji je relevantan za sve učenike.**

Njime bi se trebalo odmaknuti od isključivo akademskog okvira i uključiti šire vještine u pripremama za život, rad i osobni razvoj (primjerice, osobne/društvene vještine, umjetnost, sport itd.). Škole trebaju učenicima omogućiti vlastiti izbor s ciljem njihovog jačeg angažmana te uzimati u obzir nove mogućnosti za daljnje obrazovanje, obuku i zapošljavanje kako bi mogle sve mlade ljude pripremati za pozitivna i održiva odredišta.

- **Razvijaju „pismenost vrednovanja” među učiteljima i ostalim dionicima** kako bi ih se osposobilo za:

- upotrebu informacija iz vrednovanja s učenicima za pružanje podrške daljnjem učenju;
- rad s kolegama na razmjeni razumijevanja standarda i mišljenja o napretku učenika, a kako bi se zadržala velika očekivanja za sve.

- **Izgradnju struktura/procesa kojima se pruža podrška suradnji s obiteljima i specijaliziranim službama** (primjerice, profesionalcima iz sektora zdravstva, socijalnih usluga itd.) u svrhu poboljšanja podrške za sve učenike, osobito one s invaliditetom i složenijim zahtjevima u vezi s podrškom. Specijalizirano znanje treba razmjenjivati u svrhu izgradnje sposobnosti/mogućnosti svih dionika u zajednici za učenje i izbjegavanje stigmatizacije/segregacije učenika.

Preporuke za voditelje sustava i donositelje politike

U skladu s nedavnim istraživanjima i dokazima iz projekta, voditelji sustava i donositelji politike trebaju pružati podršku suradivačkim pristupima unutar i između škola. Također trebaju osigurati da se voditeljima škole omogući strateški rad na izgradnji sposobnosti cjelokupnog osoblja. Imenovanje i dodjeljivanje osoblja školama/zajednicama za učenje mora ostati stabilno kroz vrijeme kako bi se održali djelotvorni odnosi i pravedniji ishodi te bolja ostvarenja za sve učenike.

Voditelji sustava i donositelji politike trebaju:

- **Razvijati načine za prikupljanje i dijeljenje informacija o tome „što funkcionira”** kako bi se osiguralo da dokazi budu početna točka u formulaciji razvoja, provedbe i evaluacije politike. Škole/zajednice za učenje trebaju surađivati na razvoju prakse na temelju dokaza, razvoju vodstva i kontinuiranom stručnom usavršavanju učitelja.

Aktivnostima u sklopu projekta RA, u skladu s prijašnjim projektima Agencije, također se ohrabruje voditelje sustava i donositelje politike da:

- **Omoguće nacionalni dijalog s ciljem stvaranja zajedničkog razumijevanja uključivog obrazovanja.** Uključivo obrazovanje treba se promatrati kao načelo koje leži u samim temeljima napretka i uspjeha svih učenika u sustavu i kojim se osiguravaju mogućnosti učenja za sve, umjesto usredotočenosti na pitanja smještanja ili kompenzacijske pristupe.
- **Pojačaju suradnju između nacionalnih ministarstava/odjela koji imaju ključnu ulogu u obrazovanju i podršci učenicima i njihovim obiteljima.** Takvom bi se suradnjom trebala omogućiti politika zajedničkog rada službi na lokalnoj razini u svrhu osiguranja učinkovitog timskog rada u odnosu na učenike/obitelji s visokim stupnjem potreba u svakoj zajednici. Nacionalnom bi se politikom također trebala pružati podrška zajednicama za učenje u njihovim nastojanjima bliže suradnje s roditeljima/obiteljima, budući da je to ključni čimbenik za uspjeh učenika.
- **Osiguraju jasnoću u odnosu na funkcije formativnog i završnog vrednovanja znanja i rad u smjeru integriranog sustava vrednovanja koji je prikladan s obzirom na potrebe i koji uključuje sve učenike.** Sustave za vrednovanje i akreditaciju treba razvijati tako da uzimaju u obzir šire učenje i uspjeh, kao i akademska postignuća, te da se osigura jednako vrednovanje različitih „putova“. Trebale bi biti uključene i odgovarajuće mogućnosti za učenike koji su suočeni sa složenijim preprekama učenju (kao što su kognitivne poteškoće).
- **Osiguraju da politika za početno obrazovanje učitelja/nastavnika i kontinuirano stručno usavršavanje bude usredotočena na uključivo obrazovanje, pravednost i raznolikost.** Početnim obrazovanjem učitelja/nastavnika i kontinuiranim stručnim usavršavanjem trebaju se razvijati stavovi, vrijednosti i kompetencije učitelja te im se treba omogućiti upotreba dokaza i učinkovito razmišljanje i evaluacija vlastitog rada u svrhu realizacije poboljšanja s fokusom na pozitivne ishode za sve učenike.
- **Provedu pregled mehanizama odgovornosti i osiguranja kvalitete kako bi se osiguralo da su koherentni i da se njima pruža podrška uključivom razvoju.** Takvim se strukturama i procesima trebaju osigurati informacije o pristupu i pravednosti u odnosu na ulazne podatke, procese i ishode na načine kojima se ne narušava praksa ili marginaliziraju osjetljive skupine. Njima se također trebaju ovlastiti škole da se fokusiraju na napredak i ostvarenja svih učenika, a ne samo na ono što je lako mjeriti.

Konačno, donositelji politika trebaju provoditi kratkoročna ulaganja koja potencijalno

moгу dugoročno dovesti do ušteda. Također trebaju planirati realnu vremensku dinamiku svake reforme. Ove točke imaju implikacije za donošenje odluka u političkim ciklusima koji mogu biti prekratki da bi se vidio učinak uvedenih promjena.

Promjenama se društvena i obrazovna nepravедnost treba rješavati holistički kroz preobrazbu većih razmjera. Intervencijama manjih razmjera ne mogu se nadomjestiti nepravедnosti u sustavu koji je u osnovi nepravičan.

IZLAZNI PODACI PROJEKTA

Daljnje informacije dostupne su na mrežnoj stranici projekta na: **www.european-agency.org/agency-projects/raising-achievement**. To uključuje konceptualni okvir projekta i izvješća o pristupima pojedinih zemalja poboljšanju uspjeha. U sklopu projekta dobiveni su i sljedeći izlazni podaci:

- Izvješće o pregledu projekta: *Raising the Achievement of All Learners in Inclusive Education: Lessons from European Policy and Practice [Poboljšanje uspjeha svih učenika u uključivom obrazovanju: Lekcije iz europske politike i prakse]*. Vidjeti: **www.european-agency.org/resources/publications/raising-achievement-all-learners-project-overview**
- *Raising the Achievement of All Learners: A Resource to Support Self-Review [Poboljšanje uspjeha svih učenika: Resurs za podršku samopregledu]*. Vidjeti: **www.european-agency.org/resources/publications/raising-achievement-all-learners-self-review**
- *Raising the Achievement of All Learners in Inclusive Education – Literature Review [Poboljšanje uspjeha svih učenika u uključivom obrazovanju – Pregled literature]*. Vidjeti: **www.european-agency.org/publications/reviews/raising-the-achievement-of-all-learners-in-inclusive-education-literature**
- Guidance for teachers and school leaders [Smjernice za učitelje i voditelje škole]. Vidjeti: **www.european-agency.org/agency-projects/raising-achievement**.

UPUĆIVANJA

Enabling Education Network (EENET), 2017. *Quote of the Week [Citat tjedna]*. 10. srpnja 2017. twitter.com/GlobalEENET/status/884318037763141632 (zadnji pristup u listopadu 2017.)

Europska agencija za posebne potrebe i uključivo obrazovanje, 2015. *Stajalište Agencije o sustavima uključivog obrazovanja*. Odense, Danska. www.european-agency.org/publications/brochures-and-flyers/agency-position-on-inclusive-education-systems-flyer (zadnji pristup u kolovozu 2017.)

Europska komisija, 2017. *Teachers and school leaders in schools as learning organisations. Guiding Principles for policy development in school education [Nastavnici i čelnici školskih ustanova u školama kao organizacijama za učenje: vodeća načela o razvoju politika u školskom obrazovanju]*. Izvješće sa sastanka radne skupine za školsku politiku unutar Strateškog okvira za europsku suradnju u obrazovanju i osposobljavanju (ET 2020) 2016. – 2018. ec.europa.eu/education/sites/education/files/teachers-school-leaders-wg-0917_en.pdf (zadnji pristup u listopadu 2017.)

Mitchell, D., 2014. *What Really Works in Special and Inclusive Education: Using Evidence-Based Teaching Strategies [Što stvarno funkcionira u posebnom i uključivom obrazovanju: upotreba strategija za podučavanje na temelju dokaza]*. London: Routledge

Ujedinjeni narodi, 1989. *Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima djeteta*. New York: Ujedinjeni narodi

Ujedinjeni narodi, 2006. *Ujedinjeni narodi Konvencija o pravima osoba s invaliditetom*. New York: Ujedinjeni narodi. www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities-2.html (zadnji pristup u rujnu 2017.)

Ujedinjeni narodi, 2015. *Ciljevi održivog razvoja. Cilj 4.: Kvalitetno obrazovanje*. www.undp.org/content/undp/en/home/sustainable-development-goals/goal-4-quality-education.html (zadnji pristup u rujnu 2017.)

Vijeće Europske unije, 2017. *Zaključci Vijeća i predstavnika vlada država članica, koji su se sastali u okviru Vijeća, o uključivanju raznolikosti kako bi se postiglo kvalitetno obrazovanje za sve*. 2017/C 62/02. eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2017.062.01.0003.01.HRV (zadnji pristup u listopadu 2017.)

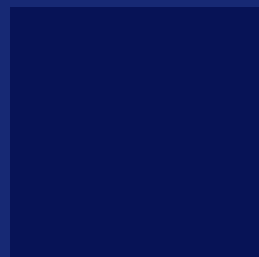

Tajništvo:

Østre Stationsvej 33
DK-5000
Odense C
Denmark
Tel: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Ured u Bruxellesu:

Rue Montoyer 21
BE-1000
Brussels
Belgium
Tel: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org